

Sørine Gotfredsens prædiken 22. søndag efter trinitas

Taler

Sørine Gotfredsen
Præst

Dato

13. november 2022

Sted

Jesuskirken, København

På den ene side kan jeg godt lide følelsen, og på den anden side skræmmer den mig. Jeg tænker på øjeblikket, hvor man står over for et barn, der har hårdt brug for at blive trøstet og passet på, og man overmandes af trang til at skåne dette lille menneske for alt ondt. Tænk, at være den, der hjælper et barn til at kunne nære ubetinget tillid til verden.

Følelsen er forførende, men også skræmmende, idet jeg ved, at hvis jeg virkelig tager opgaven på mig, kan det resultere i noget, der er uden ende. Et ansvar, der er uden ende, for medlidenhedsfølelsen rummer stærke kræfter. Både angående ens indflydelse på en andens liv og angående den intense følelse af at ville det bedste, der tager bolig i én selv.

Er det virkelig mig, der rummer så meget godt? Og skal man glæde sig over det? Både ja og nej. Man skal være forsigtig her, for følelsen af medlidenhed er ikke blot smuk. Den kan også være i færd med at lede én ud på et frygteligt vildspor.

Synet på det værgeløse barn er i centrum i de ord, Jesus siger, da disciplene vil vide, hvem der er den største i Himmeriget. De tænker i de velkendte hierarkibaner og forventer uden tvivl, at den mægtigste og mest fromme sidder øverst. Men Jesus svarer ved at kalde på et barn og bruge dét som billede på dén, der vil være størst i Himmerige.

Det skyldes ikke, at barnet af natur er mere uskyldigt end den voksne, men at det er mere hjælpeløst. Barnet symboliserer det udsatte menneske, der her på jorden er nederst i hierarkiet, og som i Himmeriget vil få compensation for dét, det har lidt. En ny retfærdighed vil træde i kraft, og vores opgave, mens vi lever her, er på forhånd at tjene dén større retfærdighed ved at tage vare på de svageste i iblandt os.

Hvis man ikke gør det, kan man bringe de små – altså, det hjælpeløse menneske – til fald, og i sidste ende også sig selv, for vi hører jo, at man kan blive kastet ind i den evige ild, hvis man er årsag til en andens ulykke. Jeg skal nok vende tilbage med et bud på, hvordan dén formulering skal forstås, men først skal vi forholde os mere til den svære medlidenhed og dette at tage sig af den, der er svagere end én selv. Det er som sagt langt fra simpelt.

Vi har talt om det længe, for verden er fyldt med mennesker, der oplever nød. Medlidenhed har i årevis været del af diskussionen om, hvor meget man kan favne mennesker fra hele kloden, og hvem der skal have lov til at bo i dette vidunderlige land. Man overmandes nemt af trang til at tage alle ægte nødlidende til sig, hvilket jeg erfarede, da jeg som ung journaliststuderende lavede et tv-program om ungarske børnehjemsbørn.

Da vi var på besøg nede hos dem og forærede dem bamser og legoklodser, og de kiggede på os med længselsfulde øjne, havde jeg kun lyst til på stedet at adoptere dem alle sammen. Jeg var splittet mellem medlidenhed og realitetssans, den klassiske konflikt, der har præget vores debat om flygtninge, asyl og humanistisk gæstfrihed.

Vi har i den globale verdensorden frygtelig stor viden om andres nød og ved samtidig, at man ikke kan redde alle, det slider på samvittigheden, og så tyr man til medlidenheden, og så kan der opstå problemer. For det første fordi et samfund kun kan rumme en vis mængde mennesker med et meget anderledes livssyn – ja, en vis mængde mennesker i det hele taget – og for det andet fordi man også selv kan bevæge sig i retning af tragedie.

Der er i høj grad tragedie på spil i Stefan Zweigs roman *Utålmodige hjerter*. Jeg er tosset med den fortælling, der handler om den unge løjtnant, Anton Hofmiler, der bliver ven af huset hos en rig mand og hans datter, Edith, der er lam i begge ben. Anton elsker at komme i det fornemme hjem og mere og mere blive dén, de forbinder med glæde – han bliver forgudet og gribes så meget af sin medlidenhed med Edith, at han får rodet sig ud i et dramatisk forhold til hende.

Hun bliver dybt forelsket i ham, og han får hende til at tro, både at hun en dag kan blive rask, og at de skal giftes. Anton rives simpelthen med af sin egen mulighed for her at skabe en intens sentimental lykkefølelse, og han siger til sig

selv: ”Jeg håber, at jeg aldrig har været et forfængeligt menneske, som har beundret eller overvurderet sig selv, og den dag i dag tror jeg hverken på min godhed eller min styrke. Men fra de andres spontane og taknemmelige begejstring strømmede en varm bølge af tillid over i mig, som jeg ikke kunne modstå.”

Alle i familien, selv butleren, sætter deres lid til Anton, men han får kolde fødder og kan slet ikke leve op til det og ender med at flygte fra alt, hvad han har sat i værk. Det får konsekvenser. Edith tager livet af sig selv, da hele den konstruktion af drømme, han har bygget op omkring hende, ramler sammen, og hun bringes til fald. Helt bogstaveligt, idet hun kaster sig ud fra husets øverste etage og dør. Vi skal senere høre, hvordan det hele ender for Anton selv.

Medlidenhed udgør en farlig kraft, og altid må man spørge sig selv, om både den anden og én selv kan holde til den i intens form. For man erobrer magt gennem medynk, og når først den varme bølge fylder ens sind, er der muligvis ikke langt hen til en vis kortslutning indeni. Jeg kender et menneske, der næres kraftigt gennem en følelse af medlidenhed med nogle andre, som han konstant tager sig af, og det er, som om han midt i fryden over at være så vigtig for nogen næsten er blevet afhængig af andres kvaler og lidelse.

En dag spurgte jeg ham direkte: Hvorfor rendyrker du den frelserrolle så meget? Han svarede, at jeg skulle blande mig udenom, han blev faktisk temmelig vred, og det slog mig igen, at den meget medfølelse kan være i færd med at kompensere for egen skuffelse i livet, hvormed medlidenheden jo i høj grad er til egen vinding. Det turde jeg ikke sige til ham.

Men sagen er, at overdreven medlidenhed mellem os kan medføre, at man bliver så sentimental over sig selv, at man glemmer, at vi mennesker slet ikke formår blot at føle medlidenhed af et rent hjerte. Jo, i et enkelt spontant øjeblik, men hurtigt gribes man af varm fryd over sin egen godhed, hvilket også gælder, når man ophøjer sin medlidenhedsfølelse til politik med alle de velkendte problemer ved at ville gøre den til dominerende princip for, hvordan samfundet skal indrettes. Der følger en svær virkelighed med.

Det kun er Jesus, der kan rendyrke den frelsende rolle, for mens vi som Anton Hofmiller nærmest kan græde af bevægelse over vores egen godhed, reagerer Jesus ikke på den måde. Til gengæld kan han græde over vores tankeløshed og

selvkredsen, og når han bliver spurgt om, hvem der vil være størst i Himmerige, peger han på barnet og siger, at selv om ingen er rene – som sagt heller ikke barnet, skønt vi i dag så gerne vil tro det – er det den ydmyge, der skal ophøjes. Den, der er mindst bevidst om sin egen position og blot instinktivt ved, at han har brug for at blive beskyttet og frelst.

Og det ved barnet, man kan se det i dets øjne, som en Guds skabning ved det bare, at godhedens almagt findes, men hvordan skal vi finde balancen i synet på hinanden? Vi skal jo værne om de svage, det fordrer kærlighedsbuddet, og ja – selvfølgelig må vi opfyldes af medlidenhed. Verden ville blive et koldt sted uden menneskelig medlidenhed, men pointen er, at vi samtidig skal kende vores begrænsning, så medynken ikke trækker én derhen, hvor man gør sig til herre over en anden og bliver afhængig af sin egen magt.

Jesus har ingen magt i sin medlidenhed. Nok er han Guds søn og udøver endeløs stor magt ved at sejre over døden og opstå fra graven, men han *opfører* sig ikke som én, der har magt. Han hersker ikke, men lærer os, at den der erkender sin ydmyghed, er den, der bedst kan føle medlidenhed med sit medmenneske uden at bringe det til fald.

Og hvordan gik det så med Anton Hofmiler, der får så stor magt over den lamme Edith, at hun ender med at begå selvmord, da han forlader hende. Det gik sådan, at han nogen tid efter møder den læge, der i sin tid behandlede Edith og derfor var vidne til hele forløbet og kender til Antons skyld. En aften ser Anton denne læge i teatret, og ved synet af ham føler han sig som ”splitternøgen i mørket”, som der står, og flygter igen – hele vejen ud mellem stolerækkerne og væk, for han er selv blevet bragt til fald og dømt til at flygte resten af livet.

Jeg lovede at komme tilbage til tanken om straf i evig ild, og dette udgør én form for forståelse af den. At leve som splitternøgen i mørket alle sine dage, og Anton konstaterer da også: ”Ingen skyld er glemt, så længe samvittigheden stadig ved besked med den.” For Gud ved besked med den, og som jeg sagde før – en ny retfærdighed vil træde i kraft i Himmeriget, hvor den, der forårsagede lidelse her, vil modtage mindre salighed dér.

Anton kunne ikke styre sin medlidenhed, der blev til grusomhed, og ve det menneske, der bliver årsag til fald, som Jesus siger. Spørgsmålet er, om vi selv er klar over, hvornår vi gør os skyldige i det, mens det sker, for sentimentaliteten

kan så nemt løbe af med os, og Jesus trækker barnet frem for at minde os om, at vejen til Himmerige går gennem ydmyghed og tillid til almagten. Den tillid, der i det voksne menneske gradvist kan blive til tro.

Min Fader, herliggør mit navn. Vi skal synge disse ord i salmen om lidt, og de udgør en bøn om adgang til Himmeriget, det evige liv. Min Fader, herliggør mit navn og giv mig indsigt i, hvor meget jeg har brug for nåde, så jeg gennem tro kan få en plads hos dig. Hjælp os til at indse, at vi hver især er værgeløse som det lille barn, og at vi gennem syndighed og uforstand og den farligt sentimentale medlidenhed kan bringe hinanden til fald. Vi må bede om tilgivelse for det. Det er alt, hvad vi kan gøre. Bede om tilgivelse og tro på, at der i Himmerige også er en plads til hver og én af os. Amen.

Kilde

Jesuskirken.kw01.net

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

22. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soerine-gotfredsens-praediken-den-22-soendag-efter-trinitas-2022>